

Matbaalar Kanunu tasarısı ve İçişleri ve Adalet Komisyonlarından kurulan Karma Komisyon raporu (1/41)

T. C.

Başbakanlık

Masamelât Genel Müdürlüğü

Tetkik Müdürlüğü

Sayı: 71 - 1647, 6 - 2623

4 . VII . 1950

Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 3 . VII . 1950 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Matbaalar Kanunu tasarısının gerekçesiyle birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başbakan
A. Menderes

GEREKÇE

Mevzuatımızda matbaa açılmasını düzenleyen hükümler 1931 tarih ve 1881 sayılı Matbuat Kanununun ikinci faslındaki 3-6 ncı maddelerde yer bulmuştur.

Kanun tekniği ve uygulamada sağlıvacası kolaylık göz önünde tutularak bu nevi hükümlerin özel bir kanunla düzenlenmesi uygun görüldüğünden bu kere hazırlanan Basın Kanunu tasarısına matbaaları ilgilendiren hususlar alınmamış ve bunlar için (Matbaalar Kanunu) adıyla ayrı bir kanun tasarısı hazır'annmıştır.

Basın ve yayın hürriyetinin başlıca vasıtalarından sayılan matbaalar statüsünü tesbit eden bu tasarı bilhassa Basın Kanunu tasarısında hâkim prensipler dairesinde hazırlanmış, lüzumlu olmayan formalitelerden ve takyidattan çekinilmiştir.

Madde 1 : Matbaa kuru'ması izne bağlı kılınmamış ancak, mevzutelerde olduğu gibi, kurulacağı yerin en büyük mülkiye âmirine bir beyanname verilmesi lüzumu' açıklanmış ve beyannameye dercolunacak hususlar da gösterilmiştir.

Beyanname : Matbaayı açmak isteyen ve varsa ortaklarının adları, soyadları, tâbiyetleri, ika-metgâhları, matbaanın yeri ve hangi dillerde ve hangi tabı sistemi ile çalışacağı yazılacaktır.

Beyannameye yazılacak hususları ispat eder mahiyetteki vesikaların suretleri beyannameye ek'lenecektir.

Matbaa, bir veya birkaç şahıs tarafından (ortaklık mukavelesiyle) açılabileceği gibi bir cemiyet veya şirket tarafından da açılıp işletilebilir. Bu realite göz önünde tutularak beyannamenin, matbaayı açacak olan kimse ve şayet varsa ortakları veya mümesilleri tarafından imzalanacağı gösterilmiştir.

Madde 2 . Tasarı hükümlerine uygun olarak verilmiş olan beyanname muhteviyatında sonradan maddi ve fiilî sebepler dolayısıyla, bâzı değişiklikler vukua gelebilir. Bu değişikliklerin de kendisinde beyanname bulunan mercice bilinmesi gerektir.. Bu itibarla değişiklikler, buna tallûk eden vesikalarla birlikte değişiklik tarihinden, beş gün içinde matbaanın kurulu bulunduğu yerin en büyük mülkiye âmirine bildirilecektir.

Madde 3 : Gerek tasarı hükümlerine, gerekse basında mesuliyeti düzenleyen Basın Kanunu tasarısının 16 ncı maddesindeki sarahate göre tabi mesul kılınmıştır.

Kanunun gösterdiği şekilde sorumlu olan tabiin kim olduğunun tereddüde mahal kalmadan biliniş lüzumuna dayanılarak madde tanzim edilmiştir.

Bu kanun hükmüne göre beyanname vererek matbaayı açanlar (tabi) olarak isimlendirilmiş ve yalnız bunların mesuliyetleri kabul olunmuştur.

Madde 4 : Bu madde hükmü, Basın Kanunu tasarısının 12 nci maddesi hükmüne muvazi olarak tanzim edilmiştir. Tabiler, bastıkları eserlerden (mevkute olmıyanlar da dâhil) ikişer nüshasını basının sona erdiği gün çalışma saati içinde buldukları yerin Cumhuriyet savecisi ile en büyük mülkiye âmirine vereceklerdir.

İkinci fıkra hükmü, mutlak tevdi mecburiyetinin istisnasını teşkil eder. Fıkroda tadat olunan davetiyeler, ilân, formül, sirküler, kartvizit, seçim yerini ve zamanını gösteren kâğıtlar, adayların adlarını bildiren rey pusulaları ve bunlara mümasil diğer basılar, mahiyetleri ve arzettikleri özellik icabı birinci fıkra hükmü şümulünden hariç tutulmuştur.

Madde 5 : Basın Kanunu tasarısının 8, 9 ve 10 ncu maddelerine göre, mevkute çıkarabilmek için bir beyanname verilmesi gerekmektedir. Vermeden yahut beyanname verdikten beş gün geçmeden mevkute çıkarılması suç sayılmaktadır. Basın Kanunundaki bu hükmün lâyikeyle uygulanmasını sağlamak amacıyla bu nev'i mevkutelerin matbaalarda basılması da suç sayılmış ve hilâfına hareketten tabi mesul tutulmuştur.

Madde 6 : Bu madde hükmü, tasarının birinci, üçüncü, beşinci ve altıncı maddelerinde yazılı olan mecburiyet ve mükellefiyetlere riayet edilmemesi hallerinin müeyyidesini teşkil eder. Esasen Türk Ceza Kanununun 533 nci maddesi hükmü, kanun ve nizamların ahkâmına riayet etmeden matbaacılık sanatını icra edenler hakkında bir aya kadar hafif hapis ve 30 liradan 90 liraya kadar hafif para cezası vaz'eylenmiş olduğundan bu müeyyide aynıyle kabul edilmiştir.

Madde 7 : Basın Kanunu tasarısının 22 nci maddesine uygun olarak, hakikate aykırı beyanname verilmesi hali suç sayılmış fail hakkında üç aydan iki seneye kadar hapis ve (500) liradan (5 000) liraya kadar ağır para cezası konulmuştur. Ancak bu fiil Türk Ceza Kanununa göre daha ağır bir suç teşkil ettiğinde, fail hakkında Türk Ceza Kanunu hükümleri uygulanacaktır.

Adalet ve İçişleri Komisyonlarından kurulan Karma Komisyon raporu

T. B. M. M.

Adalet ve İçişleri Komisyonlarından kurulan

Karma Komisyon

Esas No. 1/41

Karar No. 2

13 . VII . 1950

Yüksek Başkanlığa

Adalet Bakanlığınca hazırlanan ve Bakanlar Kurulunca 3 . VII . 1950 tarihinde Yüksek Meclise sunulması kararlaştırılan Matbaalar Kanunu tasarısı Kamutayın 13 . VII . 1950 tarihli birleşiminde Karma Komisyonumuza havalisine karar verilmiş olmakla sözü geçen tasarı Adalet Bakanlığı temsilcisinin huzuriyle okunup incelendi.

Hükümet teklifinin 1, 2, 3, ve 4 ncu maddeleri Komisyonumuzca da muvafık bulunarak aynen kabul edildi.

5 nci maddenin müzakeresinde : Basın Kanunu tasarısının 8, 9, ve 10 ncu maddelerine göre mevkute çıkarabilmek için beyanname vermesi gerekmektedir. Ve beyanname vermedikçe mevkutenin çıkarılması suç teşkil eylemektedir.

Basın Kanunundaki bu hükme muvazi olarak bu maddedeki Hükümet tasarısından bâzi takyidat kaldırılmıştır.

Tasarının 6, 7, 8, 9 ncu maddeleri aynen kabul edilmiştir.

Kamutayın yüce tasvibine arz olunmak üzere

re Yüksek Başkanlığa sunulur.

Karma Komisyon Başkanı	Bu rapor Sözcüsü	Kâtip
Kırklareli	Konya	
F. Üstün	M. Obuz	
Ankara	Amasya	Balıkesir
T. V. Öz	K. Eren	V. Asena
Balıkesir	Balıkesir	Bingöl
S. Baskan	M. Tunçay	F. F. Düşünsel

Çorum	Edirne	Elâzığ
H. Ortakçoğlu	M. Enginin	H. A. Yöney
Elâzığ	Gaziantep	İstanbul
A. Demirtaş	G. Kınoğlu	A. Moshos
Kayseri	Kütahya	Ordu
F. Apaydın	Y. Aysal	F. Boztepe
Tokad	Tokad	Urfa
A. Gürkan	M. Ünal	R. K. Timüroğlu
	Van	
	İ. Akın	

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

Matbaalar Kanunu tasarısı

MADDE 1. — Matbaa kurulması izne bağlı değildir. Ancak matbaa açılmadan evvel kurulacağı yerin en büyük mülkiye âmirine bir beyanname verilir.

Bu beyanname, matbaayı açacak olan kimse ve varsa ortak veya mümessilleri taraflarından imzalanır ve bunların adları, soyadları, tâbiyetleri, ikametgâhları, matbaanın yeri ve hangi dillerde, hangi tabii sistemiyle çalışacağı yazılır ve gerekli vesikalar eklenir.

MADDE 2. — Beyanname muhteviyatında her hangi bir suretle vukuagelecek değişiklikler, bu değişikliklere taallük eden vesikalarla birlikte beş gün içinde birinci maddede yazılı mercie bildirilir.

MADDE 3. — Bu kanun hükmüne göre beyanname vererek matbaa açanlara (tabii) denir.

MADDE 4. — Tabiler, bastıkları eserlerden ikişer nüshasını basmanın sona erdiği günün çalışma saati içinde buldukları yerin C. Savcısı ile en büyük mülkiye âmirine vermeye mecburdurlar.

Bu hüküm, cemiyet ve aile münasebetlerine taallük eden ve ticaret ve sanat işlerine munhasır bulunan davetiyeler, ilân, formül, sirkülerler, kartvizitler ve yalnız seçim yerini ve zamanını gösteren kâğıtlarla adayların adlarını bildiren rey puslaları gibi basılar hakkında uygulanmaz.

ADALET VE İÇİŞLERİ KOMİSYONLARINDAN KURULAN KARMA KOMİSYONUN DEĞİŞTİRİŞİ

Matbaalar Kanunu tasarısı

MADDE 1. — Hükümetin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Hükümetin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Hükümetin 4 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 5. — Basın Kanunu uyarınca beyanname verilmenden veya beyanname makbuzu tarihinden beş gün geçmeden mevkutelerin matbaalarda basılması yasaktır.

MADDE 6. — Bu kanunun birinci maddesine göre beyanname vermeden matbaa açanlarla ikinci, dördüncü, beşinci maddeleri hükümlerine aykırı hareket edenler Türk Ceza Kanununun 533 ncü maddesinde yazılı olan ceza ile cezalandırılırlar.

MADDE 7. — Hakikata aykırı beyanname veren kimse Türk Ceza Kanununa göre daha ağır bir suç teşkil eden haller hariç olmak üzere üç aydan iki seneye kadar hapis ve (500) liradan (5 000) liraya kadar ağır para cezasıyla cezalandırılır.

MADDE 8. — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

MADDE 9. — Bu kanun hükümlerini Bakanlar Kurulu yürütür.

Başbakan Devlet Bakanı
A. Menderes Başbakan Yardımcısı

Devlet Bakanı S. Ağaoğlu
Adalet Bakanı H. Özyörük

Millî Savunma Bakanı İçişleri Bakanı
Refik Ş. İnce R. Nasuhioğlu

Dışişleri Bakanı Maliye Bakanı
F. Köprülü H. Ayan

Millî Eğitim Bakanı Bayındırlık Bakanı
A. Başman F. Belen

Eko. ve Ticaret Bakanı Sa. ve So. Y. Bakanı
Z. H. Velibeşe N. R. Belger

G. ve Tekel Bakanı Tarım Bakanı

Ulaştırma Bakanı Çalışma Bakanı
T. İleri H. Polatkan

İşletmeler Bakanı
Muhlis Ete

MADDE 5. — Basın Kanunu gereğince mevkutenin çıkarılması için lüzumlu beyannamenin verildiği anlaşılmadıkça mevkutelerin matbaalarda basılması yasaktır.

MADDE 6. — Hükümetin 6 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 7. — Hükümetin 7 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 8. — Hükümetin 8 ncı maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 9. — Hükümetin 9 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.